

ПРИЛОГ ИЗУЧАВАЊУ КРИМИНАЛИТЕТА

(Из рада Института за криминологију Ј. W. Goethe-Универзитета у Франкфурту на Мајни. Директор проф. Dr. jur. Friedrich Geerds).

Проучавање криминалитета представља стално актуелан задатак и присутну делатност у превентивној и репресивној борби против кривичних дела у најширем смислу речи. Савремена криминологија у својим системима све више даје места методологији изучавања криминалитета и настоји да је што јасније и одређеније осамостали у односу на општу методологију изучавања друштвених појава. Нема сумње да се може говорити само о релативној самосталности, али ова мора бити у потпуности изграђена, ако се хоће да криминологија одговори својим задацима и у теорији и у пракси.

Методологију истраживања криминалитета представљају два равноправна и међусобно тесно повезана чиниоца, наиме уопштена разматрања и излагања методологије и примењена и конкретна изучавања средстава, начина и путева свестраног и потпуног сазнања свега онога што чини криминалитет и што доприноси његовом настанку, трајању и укидању. Са овом и оваквом садржином методологије долази до изражаја и сва сложеност и далекосежност њене проблематике.

На овом месту поклоњена је пажња само једном конкретном збивању и једној примењеној методологији истраживања кривичних дела. Реч је о животу и раду Института за криминологију у Франкфурту на Мајни и о његове три студије: 1. Peter Theede: *Unzucht mit Abhaengigen* (§ 174. St. GB). Verlag Max Schmidt-Römhild, Lübeck, 1967. 2. Dieter Schmiedl-Neuburg: *Die Falschgelddelikte*. Verlag Max Schmidt-Römhild, Lübeck, 1968. 3. Gerhard Simson und Friedrich Geerds: *Straftaten gegen die Person und Sittlichkeitsdelikte*, Verlag C. H. Beck, München, 1969.

Институт за криминологију у Франкфурту на Мајни основан је 21. маја 1964. године са задатком да негује истраживање и образовање у области криминологије, схваћене у најширем смислу речи. За директора института наменован је др Ф. Гердс (Friedrich Geerds), редован професор за криминологију, кривично право и кривично процесно право. После извршених припрема, Институт је у летњем семестру 1965. године почео са радом. У институту су стално запослени два научна асистента, два научна помоћника и секретарица. То није велики број, али када се марљиво ради могуће је извршење многих задатака. Вредни сарадници института су и

докторанди права, као и изванредан број практичара и теоретичара. Институт има и властиту библиотеку, која је већ на почетку располагала са преко 1600 свезака (1). Износећи општи утисак, ваља рећи да је институт у целини класичан пример универзитетског института, који одише свежином и плетом.

Поставка и изградња института везане су како за савремена достигнућа криминологије тако и за схватања професора Гердса као директора института. Проф. Гердс посматра проучавање проблематике криминалитета под углом читавог низа различитих научних дисциплина. То је једно енциклопедијско или аналитичко схватање криминологије у најширем смислу речи, које на први план истиче присуство кривичних тј. криминолошких дисциплина. Скупину кривичних дисциплина проф. Гердс дели на *правне* и *неправне*. У правне дисциплине он сврстава *кривично право* (учење о кривичном делу и учење о правним последицама) и *кривично процесно право*, а у неправне *криминологију у ширем смислу речи* и *криминалистику*. Најзад, криминологију у ширем смислу речи грана у *криминологију у ужем смислу речи* и *криминалну педагогију* (2). Овом аналитичком схватању криминологије супротставља се тзв. синтетичко схватање, које са своје стране формира *синтетичку криминологију* (3). Ово треба рећи како би се поштовала равноправност схватања и ставова који су присутни у теорији и пракси криминологије. Исто тако треба истаћи да код присталица енциклопедијског схватања не постоји јединство у погледу броја релативно самосталних дисциплина које чине појам криминологије у најширем смислу речи. У нашој литератури је, нпр., проф. Т. Живановић изложио, има томе више од тридесет година, један веома детаљно развијен систем енциклопедијске криминологије. Код њега се такође среће подела дисциплина на *правне* и *неправне*, с тим што он посебно скреће пажњу и на помоћне науке кривичног права, у које убраја филозофију, етику, правну филозофију, психологију и логику, као и судску медицину. За њега групу правних дисциплина чине: 1) виши општи део (или основни проблеми) кривичног права (или синтетичка филозофија кривичног права); 2) кривично право; 3) кривични поступак (уз напомену да се из кривичног права и поступка може издвојити као засебна дисциплина *извршење кривичних санкција*); и 4) криминална (кривичноправна) политика (или терапеутика). С друге стране, ванправне дисциплине се деле на *етиолошке* и *неетиолошке*. У етиолошке дисциплине спадају: 1) криминална социологија и 2) криминална антропологија (или биологија) унутар које ваља разликовати (!) криминалну психологију; 2) криминалну психијатрију и 3) криминалну соматологију, односно анатомију и физиологију. Што се тиче неетиоло-

(1) Neues Institut für Kriminologie in Frankfurt a. M., *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, H. 5/1965, S. 254. — Prof. Dr. Th. Würtenberger: Bericht über die Entwicklung der Kriminalität und Verbrechensbekämpfung sowie über den Stand der kriminologischen Forschung in den Jahren 1964—65. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, H. 6/1966, S. 277.

(2) Friedrich Geerds: Die Kriminalität als soziale und als wissenschaftliche Problematik. Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1965.

(3) The University Teaching of Social Sciences: Criminology. Види А. В. Димитријевић: Геферат п. 159. UNESCO, Paris, 1957.

шких дисциплина, Т. Живановић овде убраја: 1) криминалну (или судску) полицију (тачније криминалну технику и тактику); 2) криминалну статистику; 3) криминалну педагогију; 4) криминалну профилаксију (или хигијену); 5) криминалну етнологију (етнографију); 6) криминалну антропогеографију и 7) криминалну лингвистику (4). На овом месту ће изостати свако критичко разматрање изложених ставова, јер то није сврха овог написа. Дакле, вратимо се схватању проф. Гредса да бисмо видели које су дисциплине из његовог каталога дошле до изражаја у Институту за криминологију.

Судећи према ономе што се може запазити посматрањем рада у самом институту и према двома објављеним монографијама, које су изишле у новозаснованој едицији „Студије из науке о криминалитету“, као и студије „Кривична дела против личности и деликти против морала“, мишљења смо да у овој етапи развоја института у њему преовлађују кривично право и криминологија у ужем смислу речи. Код ове последње дисциплине чини нам се да је посебна пажња поклоњена феноменологији криминалитета (5). Међутим, приликом читања радова постаје видљиво и респектовање других кривичних односно криминолошких дисциплина, а с тим и њихових метода.

После овог осврнућемо се на сваки од радова који су наведени на почетку. Теде проучава проблематику блуда са потчињенима, Шмидал-Нојбург кривична дела фалсификовања новца, а Зимсон и Гердс читаву групу кривичних дела против личности и кривична дела против морала. У поднаслову сваког од ових радова изнесена је и природа саме студије. Тако Теде истиче да је његов рад кривичноправно и криминолошко истраживање, Шмидал-Нојбург напомиње да је његова студија прилог криминологији, криминалистици и кривичноправној проблематици кривичних дела фалсификовања новца, док се Зимсон и Гердс ограничавају на то да истакну да је у њиховом раду посреди упоредноправно изучавање кривичних дела против личности и морала. Но, није претерано рећи да нас на овом месту, више од онога што је речено, занима оно што је учињено. Нашу пажњу привлаче стил и метод проучавања, средства, начин и путеви.

А) Петер Теде је посветио своју пажњу проучавању блуда са потчињенима. Његова проучавања полазе од законског бића овог кривичног дела у немачком Кривичном закону, § 174. За ово кривично дело карактеристична је инкриминација злоупотребе ради блуда уз искористићавање односа потчињености односно зависности. У нашем КЗ највећи део ове инкриминације покрива дело из чл. 182 чији је наслов „обљуба или противприродни блуд злоупотребом положаја“, у вези с инкриминацијом блудних радњи у чл. 183.

(4) Т. Живановић: Основи кривичног права, општи део, књ. I. Стр. 37—40. Београд, 1935.

(5) Едицију „Студије из науке о криминалитету“ основао је проф. др Ф. Gerds, а издаје је Verlag Max Schmidt-Römhild, Lübeck.

(6) Friedrich Geerds: Kriminalphänomenologie, ihre Aufgaben und Möglichkeiten u Beiträge zur gesamten Strafrechtswissenschaft (Festschrift für Hellmuth Mayer zum 70. Geburtstag). Berlin, Duncker & Humblot, 1966. Види приказ Д. В. Димитријевића у *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/1967, стр. 113, Београд, 1967.

Проучавање је систематисано у три дела. У првом делу се разматрају кривична дела против морала, а посебно блуд са потчињеним према важећем праву. Други део је посвећен криминологији блуда са потчињеним. Најзад, трећи део представља инаугурисање блуда са потчињеним као кривичног дела завођења.

Теде је веома коректно изложио позитивноправну ситуацију и анализу кривичног дела *блуда са потчињеним*. Његов почетак с кривичним делима против морала је оријентационе природе и служи му како би одредио место кривичном делу које посебно проучава. Исторички осврт је ту да потврди чињеницу да је блуд са потчињеним релативно младо кривично дело. Тако су већ на почетку присутни систем и систематичност, као и казивање историје. Може се говорити о томе да ли је све то дато у довољној мери, али нас задовољава већ сама чињеница њиховог присуства. Позитивноправна анализа бића кривичног дела *блуд са потчињеним* дата је путем стандардне примене правног метода.

Објективно неправо блуда са потчињеним произилази из узајамног деловања одређене потчињености и деликтног понашања учиниоца, датог као *злоупотреба* ради блуда уз искоришћавање односа потчињености.

Аналитичко посматрање односа потчињености показује да кривични закон разликује потчињеност малолетних, тј. лица испод 21 године, и потчињеност у јавној служби. У првој групи потчињености присутни су односи васпитања, образовања, надзора и старања. Све су ово појмови који се међусобно додирују и који имају много прелива. Теде настоји да их што јасније одреди. Поменули бисмо да старање обухвата збрињавање, чување и заштиту малолетног лица. За другу групу су карактеристични односи зависности службеника и зависности трећих лица. Најзад, појављује се и трећа група потчињености, која обухвата односе у установама за оболела и немоћна лица.

Радња самог дела нагони на јасно схватање *блуда, злоупотребе и искоришћавања односа потчињености*. Теде је присталица објективног схватања. Блуд је према њему свако понашање које грубо вређа друштвени кодекс сексуалног морала и садржи објективно видљиви чин полног нагона. Што се тиче злоупотребе, за њено постојање се тражи да респектовано лице ради властитог полног уживања свесно не поштује људско и посебно сексуално морално достојанство потчињеног. Најзад, искоришћавање односа потчињености као обележје дела захтева да увек постоји повезаност између блуда и потчињености. § 174. изискује умишљено делање.

Теде припада онима који су незадовољни постојећим решењем за кривично дело *блуд са потчињеним* у важећем кривичном законодавству. Он је заокупљен социолошком проблематиком овог девијантног понашања и истиче да се разјашњење садржаја његовог специфичног неправга може остварити само на једном вишем нивоу криминалополитичке синтезе криминологије и кривичног права. У овом и оваквом уверењу, он излаже у другом делу своје студије криминологију блуда са потчињенима. Његова излагања су заснована на статистици криминалитета и проучавању 178 кривичних списа Врховног земаљског суда у Шлезвиг-Холштајну за време

од 1959—1964. године. Дакле, посреди је примена статистичког метода и изучавање појединог случаја.

Са подједнаком пажњом обрађене су криминална феноменологија, криминална етиологија и типологија учинилаца.

Криминална феноменологија треба да пружи систем типова дела блуда са потчињеним, не упуштајући се ни у каква вредновања. Овај систем у друштвеном животу нарочито даје податке о разним функцијама типичних облика појаве блуда са потчињеним. Теде у области опште феноменологије проучава опште критеријуме, а после тога изграђује каталог посебних облика појаве блуда са потчињенима.

У опште критеријуме свога проучавања он је сврстао: место извршења дела, време извршења дела, однос између учиниоца и жртве, старост учиниоца и жртве, средство извршења дела и врсту блуда. Његов каталог блуда са потчињеним садржи осам посебних облика ове појаве: а) блуд у „породичним односима“; б) блуд у школским и образовним односима; в) блуд у радним и ученичким односима; г) блуд у личним односима старана; д) блуд у односима збрињавања и заштите; ђ) блуд у другим односима неге и старана; е) блуд у међуслужбеним односима; и ж) блуд у другим службеним односима. У излагању ових облика истакнуте су њихове сличности и разлике.

Пре него што је приступио истраживању етиологије блуда са потчињеним, Теде је прихватио разлику између криминогених фактора или правих узрока и оних околности које својим присуством изазивају извршење дела. Своја испитивања је усмерио на факторе који одређују личност учиниоца и његову вољу, као и на оне који су изазвали негативно понашање. Тако у његовој студији срећемо следеће факторе: пол и старост; образовање и васпитање; интелигенцију и психичке недостатке; породично стање, позив и економске прилике; друштвено понашање и мотивацију. Од фактора који својим присуством изазивају извршење дела истакнути су „ситуација самог места“, понашање жртве и алкохол. Посебна пажња посвећена је проблематици мотивације. Због тога су наглашени и у извесној мери обрађени материјални мотиви, емоционални егоцентрични, мизантропски и филантропски мотиви, лакомисленост, неодговорност и рационално несхватљива дела. После обраде појединих фактора Теде није пропустио да истакне њихов значај, њихову повезаност и њихово међусобно деловање.

Са пуним познавањем сложености проблематике и осећањем одговорности Теде је пришао личности учиниоца односно типологији учинилаца. Но, он ову проблематику није дубље захватио, наиме, прибегао је једној типологији заснованој на спољашњим чињеницама, тј. на начину живота и спољашњем кривичном понашању. Присутне су две основне групе учинилаца: *повратници* и *просечни учиниоци*. Свака од ових група има своју унутрашњу поделу. Међу повратницима се срећу антисоцијални, асоцијални и друштвено беспомоћни учиниоци, а међу просечним учиниоцима конфликтни, развојни и други. Оскудне су карактеристике с којима је Теде одредио наведене типове учинилаца, али нам се чини да он и није могао више да каже о овој проблематици у датом тренутку његових студија.

После криминолошких излагања Теде се враћа кривичноправној проблематици блуда са потчињеним и излаже критици како § 174. немачког Кривичног законика тако и схватања заступљена у Нацрту кривичног законика из 1962. На крају он без устезања износи и свој став. Према Тедеу, неправо блуда са потчињеним може се најјасније одредити уз помоћ три компоненте: сексуални деликт, деликт против сексуалне слободе у ширем смислу речи и деликт завођења. Пошто је размотрио блуд са потчињеним у оквиру сваке компоненте, Теде заступа мишљење да је блуд са потчињеним деликт завођења. Његова формулација садржине неправга овог кривичног дела гласи: „Не треба да наводиш на блуд лице које ти је на одређени начин потчињено, искористићавајући његову потчињеност“. На крају он приказује и консеквенце свега схватања *de lege ferenda*. Тако се и завршава ова коректно рађена и успела студија једног од теорије прилично занемареног кривичног дела.

Б) Шмидл-Нојбург излаже у својој студији проучавање кривичних дела фалсификовања новца. На почетку нам казује да је ова проблематика и данас присутна. Значај и опасност кривичних дела фалсификовања новца аутор илуструје великим аферама ове врсте из даље и ближе прошлости. Овде налазимо поменут и највећи подухват фалсификовања новца, који је познат под именом „акција Бернарда“. У времену од 1941. до краја другог светског рата, под покровитељством Химлера, у концентрационом логору Заксенхаузен фалсификовано је 75 милиона енглеских фунти. На овом послу радило је 300 изабраних фалсификатора на челу с Бернардом Кригером у једном лабораторију, који је био најмодерније уређен.

Студија Шмидл-Нојбурга садржи нешто више него Тедеова монографија. У њој срећемо поред кривичноправних и криминолошких разматрања и криминалистичка истраживања и упоредноправни метод.

Структурално ова студија о кривичним делима фалсификовања новца постављена је тако што се у првом делу чини осврт на историју и даје преглед иностраног права; у другом делу се излаже криминологија и криминалистика фалсификовања новца; док трећи део садржи кривичноправну обраду кривичних дела фалсификовања новца. Напоредо са овим целисходно је истаћи да аутор у својим разматрањима полази од позитивног решења кривичних дела фалсификовања новца у важећем немачком кривичном законодавству. Реч је о оним кривичним делима која су формулисана у нашем праву у чл. 221. и 223. КЗ.

Историјски осврт почиње с Хамурабијевим закоником, да би се завршио са савременим токовима реформе немачког кривичног законодавства. Овај осврт више региструје него што ближе говори о кривичним делима фалсификовања новца, али он свакако није ни могао имати какав други задатак. Што се тиче прегледа иностраног законодавства, Шмидл-Нојбург је обухватио петнаест страних кривичних законика. Међу њима се налази и наш КЗ. На последњим страницама студије одштампани су и одговарајући законски прописи о кривичним делима фалсификовања новца.

Криминологија кривичних дела фалсификовања новца изложена је у светлости криминалне феноменологије, криминалне етиологије и типоло-

ије учинилаца, а проучавања су заснована на статистици криминалитета и изучавању појединог случаја. Све ово подсећа на захват и методологију како смо их упознали у Тедеовом раду. Но, било би погрешно поистоветити једно с другим, пошто су и у животу и у науци стално присутна кретања, преображаји и особености. Шмидал-Нојбург је проучавао судске списе за период од 1951—1964. у Баден-Виртембергу, Баварској, Хесену и Рајнланд-фалцу, а од 1957. обухватио је и Сарску област. Његова истраживања се темеље и на 463 кривична списа, добијена од Савезне банке. Заједно са статистиком криминалитета све ово представља обиље материјала. Међутим, чини нам се да ширина проблематике кривичних дела фалсификовања новца и њена унутрашња разноврсност нису дозволиле аутору да у довољној мери и продубљено изложи све оно што је произишло из његовог рада. Но, ако би се хтело рећи више, онда би и студија по обиму морала бити већа.

После посматрања динамике кривичних дела фалсификовања новца, Шмидал-Нојбург се задржава на феноменологији ових дела. Његово је схватање потпуно јасно. Криминална феноменологија треба да систематски изложи различите облике појава кривичног понашања у животу као прегнантне типове дела, а ови типови морају бити у стању да пруже јасно и одређено сазнање о социјалној функцији сваког посебног облика једног деликта. За изналагање релативно хомогених облика појаве нужно је ослонити се на одређене опште односно посебне критеријуме дела. У вези с кривичним делима фалсификовања новца, Шмидал-Нојбург истиче следеће опште феноменолошке критеријуме: место извршења дела, време извршења дела, производ дела и средство извршења дела, начин извршења дела и питање штете. После овога он уз помоћ посебних феноменолошких критеријума поставља каталог облика појаве фалсификовања новца. Прво његово разликовање је *израда новца* и *растурање новца*. Код израде новца даља класификација се ослања на *организационе форме продукције*. Тако долазимо до *појединачног рада*, *групног рада* и *организованог рада банде*. Даљи облици појаве су: у првом случају — просечан рад и рад специјалисте; у другом случају — породични рад, радна заједница и рад групе специјалиста; и у трећем случају — централизован рад банде, делимично централизован рад банде и децентрализован рад банде. Најзад, треба истаћи да се као посебан облик израде фалсификованог новца појављује *рад државе*. Историјски су присутни случајеви у којима је једна држава прибегавала фалсификовању новца непријатељске државе. Што се тиче растурања новца, и овде смо пред чињеницом даље класификације могућих облика ове појаве. Тако се разликује *стављање у промет фалсификата као право новца*, било преваром једног лица било без преваре, и *давање као робе*. Приликом излагања ових облика Шмидал-Нојбург је лепо и спретно изнео њихове одлике и тако отклонио сваку неизвесност.

У области етиолошких истраживања, као и код Тедеа заступљено је разликовање криминогених фактора и фактора односно околности које својим присуством наводе на извршење дела. Из реда ових првих фактора Шмидал-Нојбург проучава: пол и старост, интелигенцију и васпитање, друштвени положај и друштвено понашање, као и мотивацију. Према њему, мотив представља одређену психичку констелацију која учиниоца гони на

извршење дела. Мотив је психички фактор и представља делимичан узрок кривичног понашања. У пракси је по правилу у питању *сноп* мотива. Код кривичних дела фалсификовања новца преовлађују *привредни мотиви*. Од фактора који својим присуством наводе на извршење дела Шмидал-Нојбург је истакао: рекламу и пропаганду новца, штампу и литературу, тренутну економску невољу и срастање с једномишљеницима. На крају, није пропуштен ни осврт на значај и међусобну повезаност фактора.

Што се тиче типологије учинилаца, Шмидал-Нојбург није отишао ни корак даље од Тедеа, осим што је категорије повратника и просечних учинилаца посматрао у вези с извршењем кривичних дела фалсификовања новца.

Криминалистичко излагање у студији Шмидал-Нојбурга је нешто ново. Под криминалистиком он подразумева учење о репресивном и превентивном сузбијању криминалитета посредством органа кривичног гоњења. Тако повезује криминалистику с кривичним процесним правом. Пластичну слику деловања криминалистике у сузбијању кривичних дела фалсификовања новца сагледава помоћу учења о техници кривичног дела, помоћу криминалистичке технике и тактике и, најзад, помоћу учења о организацији сузбијања кривичних дела.

Из области технике фалсификатора новца истаћи ћемо неке елементе. Методи израде новца. Овде разликујемо израду металног новца и новчаница. Метални новац се израђује путем разних поступака ливења или ковања, док су за папирни новац од значаја разне врсте штампе, цртање, фотографисање и фотокопије, и др. Што се тиче праксе растурања фалсификованог новца, разликујемо растураче и расподелиоце, с тим што ћемо се задржати само на растурачима. Овде се као актери појављују: а) појединац, б) више партнера и в) организоване банде. С друге стране, значајне су повољне претпоставке за растурање. У ред ових претпоставки сврставају се: место, време и жртва. Дакле, техника је и разноврсна и сложена.

Криминалистичка техника долази до изражаја као учење о средствима, методима и поступцима за откривање кривичних дела помоћу материјалних доказа или трагова. Криминалистичкотехничке могућности могу се у потпуности искористити само ако се зна које трагове уопште и посебно оставља свако кривично дело, какву вредност имају ови трагови, где се могу наћи, како се могу обезбедити и уз помоћ којих средстава се могу искористити. Код кривичних дела фалсификовања новца најважнији материјални траг представља сам фалсификат. Криминалистички техничар мора да зна до којих недостатака долази на фалсификованом новцу и да познаје методе њиховог откривања, како би тим путем дошао и до података о учиниоцу и делу.

Недостаци фалсификованог новца манифестују се у недостацима материјала од кога је метални односно папирни новац начињен, као и у недостацима саме израде новца. Недостаци могу бити тачно утврђени помоћу одређених поступака од стране стручњака.

Криминалистичка тактика се бави тактички правилним, тј. технички, психолошки и економски целисходним поступцима при откривању и спречавању кривичних дела. Ова грана криминалистике, која обухвата осим

материјалних и личне доказе, казује како треба правилно и целисходно применити расположива средства, методе и поступке, да би се открило дело и нашао учинилац. Мере криминалистичке тактике могу бити репресивне и превентивне. Код кривичних дела фалсификовања новца тежиште репресивних мера је на трагању и обезбеђењу учиниоца, фалсификата и оруђа производње. У ред репресивних мера долазе потражне мере и обезбеђење учиниоца, као и његово изобличење. Исто тако, у обзир долази и обезбеђење и одузимање фалсификованог новца, као и оруђа и материјала за израду фалсификата. У превентивне мере сврставају се техничка обезбеђења и мере организационе заштите.

Најзад, приликом излагања организације рада на сузбијању кривичних дела, Шмидл-Нојбург говори о кривичној полицији, Интерполу и Савезној банци.

Ово би био крај криминолошких излагања Шмидл-Нојбурга и његових криминалистичких захвата у области кривичних дела фалсификовања новца.

На темељу криминолошких и криминалистичких сазнања Шмидл-Нојбург је пришао кривичноправној проблематици кривичних дела фалсификовања новца и размотрио садржину неправга ових дела, систематику бића и регулисање ових кривичних дела у будућем праву. Поред овога изнео је и неке напомене у вези с кривичним поступком и правним последицама.

О садржини неправга кривичних дела фалсификовања новца постоје различита схватања. Фалсификовање новца се сврстава у једну од следећих група: а) кривична дела против државе, б) кривична дела против јавног реда, в) кривична дела против јавног поверења („publica fides”) и г) кривична дела против индивидуалне имовине. Шмидл-Нојбург је пажљиво изложио ова схватања као и њихову критичку оцену, да би после тога изнео и властито схватање. Према њему, за садржину неправга фалсификовања новца меродавне су три компоненте и то: а) кривична дела против доказа, б) кривична дела против средстава плаћања и размене и в) кривична дела обмањивања. Резултат његових разматрања је кажњивост, с једне стране, израде новца и његово прибављање у намери растурања и, с друге стране, пуштања у промет као новца и давања даље као робе. За саму садржину неправга Шмидл-Нојбург је дао следећу формулацију: „Поверење јавности у веродостојност новца као правног носиоца вредности и средства плаћања, а такође и као економског мерила вредности и средства размене, не треба да угрожаваш пуштањем у саобраћај фалсификованог новца, његовим давањем даље, његовим прибављањем у овом циљу или његовом изградом”.

Приликом разматрања систематике бића кривичног дела, Шмидл-Нојбург оставља по страни припремне радње, јер сматра да их је боље проучавати у вези с проблематиком покушаја. У својим решењима кривичних дела фалсификовања новца он се задржао на основном бићу и инкри-

минацији израде фалсификованог новца, његовог прибављања и растурања, као и на видовима привилегисања.

Шмидл-Нојбург је учинио велики напор у савлађивању сложене и разубене проблематике кривичних дела фалсификовања новца и пружио нам низ ваљаних резултата.

в) Обилна студија Зимсона и Гердса о кривичним делима против личности и морала такође обогаћује наше знање о кретањима у животу и раду Института. Аутори су извршили марљиво проучавање једне увек актуелне проблематике у области *посебног дела* кривичног права. Њихова студија је у најбољем смислу речи значајан прилог кривичној науци.

Предмет изучавања је јасно одређен. У кривична дела против личности сврстане су четири групе кривичних дела и то: а) деликти против живота и телесне неповредивости; б) деликти против слободе и мира човека; в) деликти против части; и г) деликти против морала. Посебну пажњу привлачи уношење ове последње групе у кривична дела против личности. Но, треба поштовати критеријум аутора. Према њиховом схватању код кривичних дела против морала је више-мање видљиво да је појединац жртва, односно да је погођен делом. У овом свакако има много истине. Доследни своје критеријуму, аутори не уносе сва кривична дела против морала у кривична дела против личности. Они су обухватили следећа кривична дела: силовање и други насилни блуд; блуд са децом и малолетнима; блуд са потчињеним; инцест; хомосексуалност (мушка и женска); кулперство, проституција и подвођење; блудно и непристојно понашање.

Уз поштовање овако одређеног предмета, као и многих других ставова аутора, о којима би се иначе могло дискутовати, задржаћемо се само на стилу и методологији проучавања.

Аутори су ставили преда се огроман материјал о кривичним делима против личности у светлости упоредноправног разматрања. Они су обухватили одредбе о овим кривичним делима у више од тридесет кривичних законика узимајући у обзир сву сложеност и неслагање у погледу многих питања, како у законодавству тако и у теорији. Стил њиховог излагања није хронологија и смењивање ставова и решења у појединим кривичним правима, већ тематска обрада кривичних дела и њихових обележја у упоредно-правним размерама. Правне анализе и синтезе вршене су кривичноправно-догматским методом, који је праћен историјским освртима и криминолошким посматрањима. Историјски осврти су културно-политичке и правне природе, а криминолошке интервенције откривају реалне садржаје. Но, исто као што су историјски осврти делимично и слободно одабрани, тако су и криминолошка излагања често непотпуна, али су увек корисна и поучна. Са све интензивнијим развојем криминологије свакако ће доћи и до потпунијих криминолошких интервенција у решавању кривичноправних питања. С овим се завршава наш кратак осврт на живот и рад Института за криминологију у Франкфурту на Мајни.